

Thành phố Hội An giáo dục di sản văn hóa ở địa phương trong học đường

Hoi An city teaches heritage in schools

Nguyễn Thị Triều*
Nguyen Thi Trieu*

Khoa Văn hóa và phát triển, Học viện Chính trị khu vực III, Đà Nẵng, Việt Nam
Faculty of Culture and Development, Academy of Politics Region III, Da Nang, Vietnam

(Ngày nhận bài: 19/02/2022, ngày phản biện xong: 07/3/2022, ngày chấp nhận đăng: 04/6/2022)

Tóm tắt

Sử dụng di sản văn hóa trong dạy học ở các trường phổ thông là chủ trương lớn của Đảng ta cách đây gần 10 năm nhằm hướng đến giáo dục toàn diện cho học sinh, đồng thời góp phần thực hiện công cuộc bảo tồn, phát huy giá trị di sản văn hóa đất nước, Thành phố Hội An là một trong những địa phương đã thực hiện chương trình này khá thành công trong thời gian dài. Từ điển hình này, có thể rút ra một số bài học kinh nghiệm cho các địa phương khác.

Từ khóa: Giáo dục di sản; học đường; giảng dạy di sản; di sản Hội An.

Abstract

Using cultural heritage in teaching in high schools was a major policy of our Party nearly 10 years ago, aiming at comprehensive education for students, and at the same time contributing to the conservation and promotion of cultural heritage value of the country. Hoi An city is one of the localities that has implemented this program quite successfully for a long time. From this typical example, some lessons can be drawn for other localities.

Keywords: Heritage education; school; heritage teaching; Hoi An heritage.

1. Đặt vấn đề

Học sinh là nguồn nhân lực quan trọng trong công cuộc bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa trong tương lai. Nhận thức được điều này, các địa phương đã bắt đầu công tác bảo tồn văn hóa truyền thống bằng các hoạt động giáo dục tình yêu, trách nhiệm của thanh thiếu niên, học sinh với các di sản văn hóa, ngay trên chính địa phương mình. Làm thế nào để những người đang chịu sự chi phối, ảnh hưởng mạnh mẽ bởi lối sống, văn hóa thời hiện đại phải hiểu được rằng: nguồn gốc mới là nền tảng cơ bản hình

thành nên nhân cách con người, biết yêu quý các giá trị văn hóa quá khứ, phát huy vào đời sống thực tại mới thể hiện được khả năng sáng tạo cũng như trách nhiệm của tuổi trẻ, ngay từ lúc còn ngồi trên ghế nhà trường.

Thành phố Hội An, tỉnh Quảng Nam là địa phương thực hiện thành công hoạt động đưa di sản văn hóa vào giáo dục trong trường học. Chương trình này không phải là mới với tất cả các địa phương, song cách thức thực hiện ở Hội An đã đem lại hiệu quả thiết thực và bền vững trong nhiều năm liền.

*Corresponding Author: Nguyen Thi Trieu, Faculty of Culture and Development, Academy of Politics Region III, Da Nang, Vietnam

Email: triekhoavanhua@gmail.com

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Hoạt động giáo dục di sản văn hóa trong học đường ở các địa phương

Hoạt động đưa di sản văn hóa vào học đường đã được một số địa phương trên toàn quốc thực hiện từ khá lâu. Tuy nhiên chỉ là các hình thức tự phát trong chương trình bảo tồn di sản của ngành văn hóa địa phương, chủ yếu tập trung ở hoạt động tham quan bảo tàng và chăm sóc di tích trên địa bàn. Phải đến năm 2013, khi Bộ Giáo dục và Đào tạo và Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch ra công văn số 73/HD-BGDĐT-BVHTTDL Hướng dẫn sử dụng di sản văn hóa trong dạy học ở trường phổ thông, trung tâm giáo dục thường xuyên (Hướng dẫn), thì mới trở thành nhiệm vụ trong giáo dục ở các địa phương. Mục đích của Hướng dẫn đề ra cụ thể: “Sử dụng di sản văn hóa trong dạy học ở trường phổ thông, trung tâm giáo dục thường xuyên nhằm hình thành và nâng cao ý thức tôn trọng, giữ gìn, phát huy những giá trị của di sản văn hóa; rèn luyện tính chủ động, tích cực, sáng tạo trong đổi mới phương pháp học tập và rèn luyện; góp phần nâng cao chất lượng và hiệu quả giáo dục, phát hiện, bồi dưỡng năng khiếu, tài năng của học sinh” [1].

Như vậy, đây là phương pháp nhằm thực hiện giáo dục toàn diện học sinh, góp phần gìn giữ và phát huy giá trị của di sản văn hóa địa phương. Theo đó, mỗi tỉnh với những cách thức khác nhau đưa di sản đến gần hơn với cộng đồng. Có tỉnh lồng ghép trong một số môn học như: lịch sử địa phương, văn học địa phương; địa lý địa phương..., có tỉnh đưa các loại hình dân ca vào môn âm nhạc; có tỉnh đưa vào hoạt động ngoại khóa thông qua các chuyến tham quan thực tế... Các tỉnh sở hữu nhiều di sản lớn, đặc biệt là di sản văn hóa thế giới được đầu tư nhiều hơn, thông qua giáo dục di sản còn hướng các em trở thành những chủ nhân phát triển du lịch văn hóa của tỉnh trong tương lai. Nhìn chung, sự cố gắng của các địa phương

bước đầu đã đem lại những thành công nhất định.

Những hiểu biết về di sản văn hóa giúp học sinh phát triển về trí tuệ, về nhân cách, là một cách thức thực hiện giáo dục toàn diện theo tinh thần Nghị quyết Trung ương 9 Khóa XI (2014) về Xây dựng, phát triển văn hóa, con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước. Bước đầu, hình thành trong học sinh trách nhiệm, thói quen giữ gìn, bảo vệ các di sản văn hóa trên quê hương mình. Với các di sản văn hóa vật thể, học sinh hiểu được giá trị, biết bảo quản, giữ gìn di tích, chống lại các hoạt động phá hoại di sản. Với các di sản văn hóa phi vật thể, các em biết yêu quý, tự hào và thực hành, lan tỏa... Điều cốt lõi là giáo dục cho học sinh nhận ra những giá trị nhân văn ẩn chứa trong di sản, sau đó mới phát huy các khả năng thực hành bảo tồn, biểu diễn, cảm thụ của từng học sinh.

Tuy nhiên, qua quá trình thực hiện ở hầu hết các địa phương, chương trình chưa đạt được mục tiêu khả quan, chưa thu hút được sự quan tâm của các cấp, ngành có liên quan và của toàn xã hội. Việc đưa di sản văn hóa đến với thế hệ trẻ, phát huy giá trị di sản trong đời sống đương đại chưa thực hiện lâu bền, hiệu quả thấp. Một số hạn chế như sau:

- Chương trình giáo dục trong nhà trường hiện nay quá thiên về truyền thụ kiến thức để phục vụ cho các kỳ thi cử, nên các trường ít chú trọng đến các kiến thức về lịch sử, văn hóa dân tộc. Đưa di sản vào trường học hầu hết chỉ mới dừng ở mức là một môn học ngoại khóa, không được chú trọng trong hệ thống các môn học của nhà trường phổ thông. Kết quả học tập môn này không đưa vào đánh giá năng lực học sinh.

- Chương trình giảng dạy về di sản văn hóa vẫn mang tính tự phát, nội dung còn đơn điệu, không đủ cung cấp cho các em hiểu biết về di sản. Với ngoại khóa thì thường là một buổi tham quan một di tích ở gần trường, có học sinh

tham gia, có học sinh không. Còn nếu lồng ghép vào các môn học khác (lịch sử, địa lý, văn học, giáo dục công dân) thì chủ yếu giới thiệu về mặt lý thuyết. Phân khung chương trình cố định trong nhà trường khiến cho số giờ dạy nội dung di sản văn hóa còn ít, khó thực hiện.

- Người dạy (giáo viên hoặc có nơi mời các nghệ nhân, cán bộ quản lý văn hóa...) chưa hiểu đúng, chưa thống nhất trong vận dụng tiến trình sư phạm của bài giảng sử dụng trong dạy học dẫn đến việc áp dụng khiên cưỡng, hình thức. Thời gian tập huấn còn ngắn chưa đủ trang bị kiến thức di sản cho chính người dạy.

- Kinh phí để sử dụng cho việc dạy và học hạn chế, ít được đầu tư, đầu tư không dài hạn. Hình thức dạy và học còn nằm ở tính phong trào, kêu gọi lòng đam mê của người dạy, người học. Không ít địa phương hăng hái trong thời gian đầu, sau giảm dần, và chỉ còn duy trì lấy lệ, để đưa vào báo cáo hoạt động của trường hơn là quan tâm đến hiệu quả, chất lượng.

- Sự phối hợp giữa các bên liên quan trong tổ chức dạy và học không đồng bộ, thiếu sự hợp tác. Chẳng hạn: sự phối hợp giữa nhà trường và các ban quản lý di tích; sự tham gia, giám sát của các cơ quan quản lý giáo dục; ngành văn hóa chưa thực sự cung cấp đủ thông tin chuyên môn về các loại hình di sản...

Còn có những hạn chế phát sinh tùy vào điều kiện cụ thể của từng địa phương. Nhận diện được những thành công để phát huy và các hạn chế để khắc phục là cách để chúng ta giải quyết vấn đề.

2.2. Kết quả bước đầu về hoạt động giáo dục di sản văn hóa trong học đường của thành phố Hội An

2.2.1. Các hoạt động ngoại khóa, tuyên truyền về giáo dục di sản văn hóa trong học đường

Hội An mang trong mình hệ thống di sản văn hóa vật thể và phi vật thể đồ sộ, xứng đáng với tầm vóc là di sản văn hóa thế giới, nghĩa là

cũng đang mang nặng trọng trách phải bảo tồn, gìn giữ và phát huy di sản hiệu quả trong cuộc sống hiện đại. Các cấp lãnh đạo và người dân Hội An luôn ý thức điều này, trăn trở tìm những giải pháp hữu hiệu để thực hiện trong thực tế, chứ không phải chỉ dừng lại trên các văn bản, hoặc thực thi nửa vời không mang lại hiệu quả. Đưa di sản văn hóa vào trường học là một trong những cách thức mà Hội An vận dụng để tạo ra lực lượng kế cận liên tục trong hành trình bảo tồn di sản. Lãnh đạo thành phố đã giao cho ngành văn hóa Hội An (gồm Phòng Văn hóa và Thông tin (VH&TT), Trung tâm Quản lý Bảo tồn (QLBT) di sản văn hóa, Trung tâm Văn hóa - Thể thao và Truyền thanh - Truyền hình), kết hợp với ngành giáo dục (Phòng Giáo dục và Đào tạo (GD&ĐT) thực hiện chương trình giáo dục di sản trong học đường.

Cách đây hơn 15 năm, từ năm 2004, ngành giáo dục Hội An đã đưa chương trình dạy hát dân ca vào các trường phổ thông trong chương trình học, mở lớp dạy nhạc cụ dân tộc cho tất cả các đối tượng học sinh. Năm 2010, các lớp dạy hát dân ca được mở rộng ra các xã phường trên địa bàn thành phố. Ngành văn hóa có vai trò phát hiện các năng khiếu dân ca là con em của các nghệ nhân gửi đi đào tạo, rồi thu hút về công tác tại Hội An với những chính sách khá đặc biệt. Đó là những việc làm đầu tiên bắt đầu đưa di sản vào trường học, cộng đồng từ một loại hình văn hóa phi vật thể gần gũi với mọi người.

Thực hiện Hướng dẫn năm 2013, Hội An bắt đầu đưa các hoạt động tự phát, tự nguyện giáo dục di sản của các trường thành nhiệm vụ thường xuyên trong giáo dục.

Từ năm 2014, Trung tâm QLBT di sản văn hóa Hội An đã phối hợp Phòng GD&ĐT triển khai hoạt động ngoại khóa thường xuyên “Chúng em cùng nhau khám phá bảo tàng” để học sinh tiểu học, trung học cơ sở (THCS) trải nghiệm di sản. Định kỳ vào sáng thứ bảy hằng

tần, các em học sinh tiểu học được tham quan bảo tàng theo các chuyên đề như sinh hoạt dân gian, nghề truyền thống, nghệ thuật diễn xướng dân gian... của Hội An. Tổ chức thi tìm hiểu qua sách báo tại thư viện; các trường học nhận chăm sóc di tích lịch sử văn hóa theo phong trào thi đua “Xây dựng trường học thân thiện, học sinh tích cực” trong các trường phổ thông.

Các cuộc thi trong hệ thống giáo dục địa phương được tổ chức với quy mô lớn nhân các sự kiện kỷ niệm chẵn năm Đô thị cổ Hội An được công nhận là Di sản văn hóa thế giới. Năm 2014, 10 trường THCS trên địa bàn thành phố đã tổ chức Hội thi “Chúng em với di sản và môi trường” dành cho khối lớp 6,7 thu hút đông đảo học sinh và giáo viên tham dự (kỷ niệm 15 năm). Năm 2017, Phòng VH&TT, Phòng GD&ĐT thành phố Hội An phối hợp tổ chức cho học sinh các trường tiểu học và THCS trên địa bàn thành phố dự xem trưng bày ấn phẩm và phim tư liệu về Di sản văn hóa thế giới Hội An tại Thư viện Thanh Hóa (kỷ niệm 18 năm) [5,tr.6]... Phòng VH&TT liên tục thực hiện chương trình tuyên truyền “Những giá trị đặc trưng của Di sản văn hóa Hội An” trong các trường học, riêng năm 2019 đã thực hiện 29 lần hoạt động “Chúng em cùng nhau khám phá bảo tàng” với gần 700 học sinh tham gia [4,tr.5]. Phòng GD&ĐT thành phố Hội An cũng có những bước tiên phong, cách làm hay mang lại hiệu quả cao được Bộ GD&ĐT xét duyệt, nhân rộng trên phạm vi cả nước. Năm 2016, Phòng GD&ĐT đã triển khai đưa đề tài “Xây dựng bộ đĩa VCD phục vụ giảng dạy môn đạo đức cho học sinh tiểu học Hội An” vào giảng dạy. Theo đó, bộ đĩa VCD giảng dạy môn đạo đức gồm 11 đĩa, dung lượng mỗi đĩa trung bình 15 phút phục vụ việc giảng dạy học sinh của 14 trường tiểu học trên địa bàn Hội An, tích hợp một cách hệ thống về Hội An từ lịch sử, địa danh, tự nhiên, con người, văn hóa [2]...

2.2.2. Biên soạn và triển khai Bộ tài liệu “Giáo dục di sản trong học đường ở Hội An”

Năm 2014, lãnh đạo thành phố Hội An quyết định phê duyệt Đề án về giáo dục di sản trong học đường của Trung tâm QLBT di sản văn hóa Hội An. Ngay sau đó, dưới sự tư vấn chuyên môn của Trung tâm Nghiên cứu và phát huy giá trị di sản văn hóa Việt Nam, Trung tâm QLBT di sản văn hóa Hội An đã tiến hành biên soạn bộ tài liệu “Giáo dục di sản trong học đường ở Hội An” dành cho đối tượng học sinh từ lớp 1 đến lớp 6. Năm 2015, thành phố Hội An tổ chức tập huấn cho giáo viên các trường cũng như thuyết minh viên, đến năm 2017 thực sự bắt đầu thực hiện chương trình một cách bài bản. Bộ tài liệu còn tham khảo công trình Khảo sát Giáo dục di sản học đường Hội An của tình nguyện viên Chikara Wakako - Nhật Bản, năm 2017 (đối tượng là các giáo viên và học sinh bậc tiểu học và THCS tại các trường học ở Hội An, tìm hiểu bước đầu về thực tế nhu cầu nhận thức các vấn đề như lịch sử, văn hóa, di tích cũng như mức độ hiểu biết về các bảo tàng, di tích ở Hội An của các giáo viên và học sinh).

Với sự tham gia của Phòng VH&TT, Phòng GD&ĐT và các trường học trên địa bàn, bộ tài liệu đã được đưa vào giảng dạy thực nghiệm. Khối lớp 1 Trường Tiểu học Phù Đổng và khối lớp 6 Trường THCS Nguyễn Duy Hiệu được thử nghiệm ngay trong năm học 2017-2018 [4, tr.3].

Sau 4 lần tập huấn cho đội ngũ giáo viên, tổ chức cho hơn 3.200 học sinh ở 95 lớp của 14 trường học tham gia khám phá, trải nghiệm, tìm hiểu thực tế tại các di tích kiến trúc, Trung tâm QLBT di sản văn hóa Hội An chính thức hoàn thành bộ tài liệu. Lãnh đạo thành phố Hội An đã phê duyệt và chỉ đạo triển khai ngay việc giảng dạy bộ tài liệu này cho học sinh tiểu học trong năm học 2021 - 2022. Các chuyên gia lên kế hoạch tiếp tục biên soạn tài liệu giáo dục di sản trong học đường cho học sinh THCS và trung học phổ thông của thành phố [3].

Hình thức đưa di sản vào học đường ở Hội An không phải mới, song đã được thực hiện bài bản qua các năm với sự phối hợp tốt giữa hai ngành văn hóa và giáo dục. Lần đầu tiên, một hệ thống giáo án với sự kết hợp từ hai ngành được hình thành. Bộ tài liệu “Giáo dục di sản trong học đường ở Hội An” mang tính sáng tạo đầy bản lĩnh của ngành văn hóa và ngành giáo dục Hội An.

Hình thức học thực nghiệm được áp dụng cũng không phải mới, nhưng đây cũng là lần đầu tiên lứa học trò của lớp 1 và lớp 6 được trải nghiệm về di sản ở nhiều góc độ, không phải như trước đây, học sinh chỉ đến tham quan di tích. Mục đích của giáo án này là tạo sự tương tác giữa giáo viên, học sinh và cán bộ hướng dẫn di tích. Không chỉ là lý thuyết về giá trị lịch sử, văn hóa... của di sản trong lớp học mà là đi trải nghiệm di sản. Không chỉ là nội dung tài liệu, mà còn chọn hiện vật, di tích làm đối tượng truyền tải thông tin, phát huy tính chủ động, sáng tạo của học sinh thông qua trao đổi, thực hành. Với 4 tiết trong 1 tuần, học sinh cùng với giáo viên và các thuyết minh viên tổ chức bài học thành những nhóm chuyên đề, và sản phẩm thu hoạch cuối cùng được các em lựa chọn tùy vào năng lực cảm nhận của mình. Cách học tương tác, thực hành, trải nghiệm... như trên có tác dụng khơi dậy trong tâm hồn học sinh ý thức tự hào, giữ gìn, bảo vệ, phát huy... di sản nhanh nhất, hiệu quả nhất.

Việc quyết định triển khai như một môn học chính cùng với cách đánh giá năng lực học sinh bài bản thực sự đánh dấu sự thành công của một địa phương trong công tác đưa di sản vào học đường. Toàn bộ học sinh tiểu học của Hội An được học môn Giáo dục di sản bằng chương trình giảng dạy với phương pháp mở, mang tính chủ động, sáng tạo qua việc tìm hiểu di sản tại lớp học và trải nghiệm tại thực địa. Môn học sẽ tạo ra các hiệu ứng tích cực trong chương trình giáo dục ở Hội An. Các môn học xã hội: Giáo

dục công dân, Lịch sử, Địa lý, Văn học của các cấp học sẽ có các điều kiện sử dụng di sản trong học đường thuận lợi hơn. Các giáo viên giảng dạy các môn học xã hội có điều kiện cập nhật kiến thức và thực hành bài bản. Chương trình sẽ lan tỏa sang các cộng đồng phụ huynh học sinh, thanh niên, và các đối tượng khác trong xã hội... Như vậy, giáo dục di sản cộng đồng nói chung sẽ không chỉ dừng lại ở tính chất phong trào như trước đây, mà sẽ trở thành hoạt động có tổ chức, thường xuyên, thành nhiệm vụ của tất cả mọi người trong thành phố.

Với sự theo đuổi bền bỉ cách thức đào tạo lực lượng kế cận trong bảo tồn di sản văn hóa trong tương lai, nhất định Hội An sẽ đạt được mục tiêu lớn trong công cuộc giữ gìn, phát huy những giá trị di sản mà tiền nhân để lại.

2.3. Những bài học kinh nghiệm từ hoạt động giáo dục di sản văn hóa trong học đường ở Hội An

Từ thành công của Hội An, có thể rút ra một số bài học kinh nghiệm cho hoạt động giáo dục di sản trong trường học nói chung hiện nay ở các địa phương khác.

2.3.1. Chú trọng nâng cao nhận thức về vai trò của giáo dục di sản văn hóa trong học đường

Để thực hiện đưa di sản văn hóa vào trường học hiệu quả, trước hết phải nâng cao nhận thức của đội ngũ quản lý giáo dục cùng với quản lý văn hóa địa phương. Rằng di sản văn hóa là một trong những phương tiện dạy học sống động và hiệu quả. Giáo dục di sản sẽ phát triển các kỹ năng giao tiếp, lắng nghe tích cực, kỹ năng trình bày suy nghĩ ý tưởng, hợp tác... Giáo dục di sản cũng góp phần giáo dục nhân cách học sinh. Và hơn cả, đây là cách thức hữu hiệu để đào tạo nguồn nhân lực cho công tác bảo tồn di sản văn hóa trong tương lai của địa phương... Để từ đó, xem đây là nhiệm vụ bắt buộc phải thực hiện trong ngành.

Nâng cao nhận thức cho đối tượng giáo viên và học sinh trong các trường học, mở rộng ra là nhận thức của cộng đồng. Học sinh là chủ nhân tương lai của di sản địa phương phải là người hiểu biết về giá trị di sản, sẽ là người bảo vệ và tuyên truyền cho công tác bảo vệ, phát huy di sản. Giáo viên là người thực hành giảng dạy, truyền cảm hứng, lòng tự hào cho học sinh, phải là người có tình yêu với di sản và khơi dậy cho học sinh tình yêu ấy. Cộng đồng người dân, trước hết là nơi trường học đứng chân cũng cần nhận thức về giá trị của di sản trên địa bàn, tạo điều kiện thuận lợi để giáo viên và học sinh thực hiện các hoạt động dạy và học.

2.3.2. Ngành văn hóa và giáo dục xây dựng kế hoạch cụ thể, lâu dài về giáo dục di sản văn hóa trong học đường

Từ nhận thức đúng trên, cán bộ quản lý giáo dục và quản lý văn hóa địa phương tham mưu, đề xuất và đề ra các kế hoạch cụ thể, lâu dài cho chương trình. Chú ý đến các yếu tố như mục tiêu, nội dung giáo dục, đối tượng tham gia và hiệu quả đào tạo trong quá trình bảo tồn và phát huy giá trị di sản, đặc biệt chú ý tính đặc thù của địa phương... trong xây dựng kế hoạch lâu dài. Thực hiện thí điểm và đánh giá, rút kinh nghiệm trong từng giai đoạn thực hiện. Kế hoạch phải chứng minh được lợi ích trong hiện tại và tương lai của địa phương, đồng thời thể hiện sự thực thi hiệu quả các chủ trương, chính sách của trung ương lâu nay về giáo dục di sản học đường. Một kế hoạch rõ ràng, chuyên nghiệp sẽ nhận được sự đầu tư thỏa đáng của địa phương.

2.3.3. Lãnh đạo địa phương phải tạo sự phối hợp chặt chẽ, thường xuyên, hiệu quả giữa các ngành, bộ phận liên quan

Thực tế không ít địa phương thiếu sự phối hợp này dẫn đến sự tắc trách trong thực hiện. Hội An có sự phối kết hợp khá đồng bộ trong thực thi chính sách đưa di sản vào học đường ngay từ khi mới bắt đầu. Xác định ngành giáo

dục là chủ thể chính, ngành văn hóa phối hợp trực tiếp, và các ngành, bộ phận khác hỗ trợ thực hiện các công đoạn của kế hoạch chương trình.

2.3.4. Biên soạn giáo trình cụ thể, chi tiết cho môn học trong chương trình giáo dục di sản văn hóa

Ngành văn hóa là chủ thể chịu trách nhiệm về nội dung di sản của giáo trình; song nội dung kế hoạch môn học theo tiết học lại cần đến sự phối hợp của ngành giáo dục. Giáo trình được biên soạn phải thông qua từng giai đoạn thực nghiệm, rút kinh nghiệm, bổ sung, sửa chữa... để dần đi đến hoàn chỉnh. Giáo trình sẽ tạo được sự thống nhất của các trường, các giáo viên và học sinh khi thực hiện dạy và học về di sản, giúp lan tỏa đi các giá trị to lớn của di sản trong cộng đồng.

2.3.5. Chú trọng công tác tập huấn, bồi dưỡng cho giáo viên trực tiếp thực hiện giáo dục di sản văn hóa trong trường học

Giáo viên trực tiếp thực hiện giáo dục di sản trong trường học chủ thể quan trọng quyết định chất lượng, hiệu quả của công việc. Thực tế Hội An làm công tác tập huấn cho giáo viên rất kỹ trước khi đưa vào thực nghiệm. Sự hiểu biết về di sản, năng lực thực hành (đối với di sản văn hóa phi vật thể) là điều cần thiết cho một giáo viên truyền bá kiến thức cho học sinh. Đội ngũ này sẽ giúp học sinh tự nguyện tham gia vào chương trình giáo dục di sản hơn là bắt buộc.

2.3.6. Sự quan tâm và vào cuộc của lãnh đạo chính quyền địa phương

Xuất phát điểm thành công trong giáo dục di sản của Hội An cũng từ yếu tố này, và duy trì được chương trình lâu dài, bền vững trong nhiều năm qua cũng nhờ vào sự quan tâm, đầu tư, chỉ đạo sát sao của lãnh đạo thành phố. Từ định hướng chung của Hội An hướng đến phát triển bền vững theo định hướng sinh thái - văn hóa - du lịch, lãnh đạo Đảng và chính quyền thành phố thực hiện phân công các nhiệm vụ cụ

thể cho từng ngành, trong đó chú trọng văn hóa. Chẳng hạn trong kế hoạch năm 2021, thành phố giao cho ngành VH&TT thực hiện nhiệm vụ: “Nâng cao chất lượng, hiệu quả công tác tuyên truyền về di sản trên các phương tiện thông tin đại chúng, mở rộng chương trình “Chúng em cùng nhau khám phá bảo tàng”, triển khai Bộ tài liệu di sản học đường, xây dựng phương án nâng cấp các điểm Bảo tàng...” [4, tr.16]. Sau khi giao nhiệm vụ, lãnh đạo thực hiện kiểm tra, giám sát và quan tâm ủng hộ các kế hoạch khả thi của ngành. Nhờ đó mà địa phương thực hiện chương trình giáo dục di sản được bền lâu và có hiệu quả.

Chương trình đưa giáo dục di sản vào học đường không còn mới mẻ ở các địa phương. Tùy vào điều kiện cụ thể của mình, các tỉnh có thể rút kinh nghiệm, vận dụng linh hoạt để đạt hiệu quả tốt nhất.

3. Kết luận

Di sản văn hóa là sợi dây cố kết cộng đồng vững chắc khi hướng con người trở về với cội nguồn, với những giá trị thiêng liêng từ ngàn đời, kết nối con người vào cộng đồng, kết nối hiện tại vào trong truyền thống. Bảo tồn, phát huy di sản văn hóa của dân tộc và nhân loại là một nhu cầu tất yếu đối với mọi thể hệ công

dân. Đào tạo, hình thành lực lượng trẻ để kế thừa và phát huy giá trị các di sản là trách nhiệm của chúng ta hôm nay, bằng nhiều cách thức, bằng nhiều con đường. Trong đó, giáo dục di sản trong chương trình phổ thông là một phương pháp hữu hiệu, không những góp phần cho hoạt động bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa, mà còn đào tạo những học sinh toàn diện, cống hiến cho công cuộc phát triển đất nước hiện nay và mai sau.

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ Giáo dục và Đào tạo – Bộ Văn hóa Thể thao và Du lịch (2013), *Hướng dẫn số 73/HD-BGDĐT-BVHTTDL về việc Sử dụng di sản văn hóa trong dạy học ở trường phổ thông, trung tâm giáo dục thường xuyên*.
- [2] Đoàn Cường (2016), *Dạy học sinh yêu quê hương qua phim*, Nguồn: <https://tuoitre.vn/> truy cập ngày 08/6/2021
- [3] Quốc Hải (2021), *Giáo dục di sản trong học đường*, Nguồn: <https://baoquangnam.vn>, truy cập ngày 08/6/2021.
- [4] Phòng Văn hóa và Thông tin thành phố Hội An, *Báo cáo kết quả công tác ngành văn hóa, du lịch, thông tin truyền thông, thể thao năm 2019 và nhiệm vụ công tác năm 2020*.
- [5] Trung tâm Quản lý bảo tồn di sản văn hóa Hội An, *Báo cáo tổng kết công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản khu phố cổ Hội An qua 20 năm được công nhận là Di sản văn hóa thế giới (1999-2019)*